

מוסדות מקור חיים

בראשות הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ שליטי"א

לרפואת הרב אברהם אבא בן בריינדל חנה. יערי איתן בן רחל.

לפרשיות האזינו-וזאת הברכה ולכבוד סיום התורה

"וְעַתָּה פְּתַחוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת" – מה בין תורה לשירה?

הרב שרון אהרנרייך

התורה חותמת את עצמה ואת ספר דברים בפרשיות האזינו – וזאת הברכה שהינם פרשיות של שירה. פרשת האזינו כולה שירה, במלא מובן המילה, אך גם ברכות השבטים בפרשת וזאת הברכה, הוד שירה חופף עליהם. מה הוא תפקידה של השירה, שהתורה נזקקת לה בפרשתנו? אנו מכירים את שירת ישראל על הים, שם השירה התפרצה מתוך ליבותיהם של משה וישראל, אך כאן אנו עוסקים בשירה שנוצרת על ידי אלוקים בעצמו. מה עניינו של אלוקים בשירה?

בסוף הפרשה הקודמת – פרשת וילך, ישנו נימוק מדוע ה' מצווה את משה לכתוב את השירה. תפקידה של השירה להיות לעד לבני ישראל, כאשר יבואו עליהם צרות בעקבות מעשיהם הרעים. העדות כפי הנראה היא על הקשר העמוק הקיים בין ישראל לאלוקיו, קשר בל ינתק. קשר של אהבה גדולה, אכזבה ומשברים בצידה אך בסופו של דבר הקשר תמיד קיים ויבוא בסופו של דבר למימוש השלם. זה הוא עניינה של שירת האזינו.

אך מדוע היה צריך לכתוב זאת דווקא על ידי שירה? הרי התורה כבר סיפרה לנו בפרשה הקודמת שעם ישראל יזנה אחר אלוקים אחרים וה' יביא עליו צרות? מה מוסיפה לנו השירה?

הרמב"ן מבאר: "ויקראה שירה, כי ישראל יאמרוה תמיד בשיר ובזמרה, וכן נכתבה כשירה, כי השירים יכתבו בהם הפסק במקומות הנעימה".

הרמב"ן רואה בעיקר השירה, את היותה ניתנת לניגון וזמרה בגלל שנוצרה במבנה המתאים לניגון. מדוע חשוב לנגן ולשיר חלק זה בתורה? יתכן שהסיבה לכך תמונה במילים "כי לא תשכח מפי זרעו" – השירה והניגון נכנסים אל הלב ונזכרים יותר מאשר טקסט ללא מנגינה. מכיוון שהתורה רוצה שפסוקים אלו יהיו נכרתים בליבם של ישראל היא כתבה אותם במבנה של שירה הניתן לניגון.

לעניות דעתי אין הסבר זה מספק, שהרי כל התורה כולה מתנגנת בטעמי המקרא ולא מצינו מנגינה מיוחדת לשירה זו? כמו כן האם המאפיין היחיד לשירה זה היכולת לשיר אותה? והרי אנו מכירים שירים רבים שדווקא קשים להלחנה אך מעלתם גם ללא הניגון. כמו כן לשירה ישנם מאפיינים רבים כגון שימוש בדימויים רבים, משלים, מטאפורה, תקבולות ועוד שאינם קשורים דווקא ליכולת לנגנם.

קיבוץ כפר עציון, ד"נ צפון יהודה 90912 | (ע"ר) 580082915 | אתר: www.makor-c.org

טל. 02-9934810 | פקס. 02-9934812 | דוא"ל: makor.c@gmail.com

מוסדות מקור חיים

בראשות הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ שליטי"א

נראה לענ"ד שתפקידה של השירה הוא לומר את מה שלא ניתן להיאמר במילים. להביע רגש עמוק, איזו נקודה פנימית, איזה קשר עליון שהמילים אינן יכולות להכילו. כוחה של השירה הוא להביע זאת בין המילים, ברווחים שבין השורות, באש הלבנה שנוצרת מסביב לאש השחורה – הכתובה. הדימויים, הדיבור המרומז, המקצב נוצרים מתוך השראה ויוצרים השראה אצל הקורה, שהיא מבעד למילים. לעיתים המילים אינם מובנות בשכל, אך בכוחם להשאיר רושם עמוק בתחום העל מודע של האדם. דווקא חוסר המוחלטות שלהם מאפשרת לכל אדם לשאת אותם אל עולמו שלו ולשיר אותם מנקודת מבטו האישית. השירה אכן מזמינה את עולם הניגון לחדור אליה אך לא רק כאמצעי לשירה בפה אלא על מנת לחשוף את הנשמה שמבעד למילים הבאה לידי ביטוי בעולם הניגון.

כאשר התורה רוצה להביע את הרומן העמוק הקיים בין ישראל לאלוקיו, היכולת היחידה להביע זאת היא על ידי שירה. ואת שירת הנפש הזו, את הניגון הפנימי הזה לא ניתן להכרית בשום אופן שבעולם, "כי לא תשכח מפי זרעו".

על פי חלק מהפרשנים הציווי: "וְעַתָּה כְּתֹב לְכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת" אינו מדבר רק על שירת האזינו אלא על כל התורה כולה. כל התורה כולה הינה שירה. כל התורה כתובה אש שחורה על גבי אש לבנה. בכל פסוק מבעד לפשט המילים מתחבאים הדרש הרמז והסוד. האותיות עצמן מעוטרות בתגים שמכל אחד מהם היה למד רבי עקיבא תילי תילים של הלכות. ומעל כולם ניצבים הטעמים החודרים אל תוך האותיות, המילים והמשפטים ומעלים אותם אל עולם הניגון. ולכל אדם יש את האות האישית שלו בתורה, שנוגעת רק בו, ששולחת לו את קרניה המאירות אל חיינו ופועלו, אל סיבוכי נפשו ושמחתו ומאירה לו את נתיב חיינו.

אשרינו מה טוב חלקנו שקיבלנו מורשה זו שלא תשכח מפי זרענו לעולם.

משתף בכמה מילות שירה שכתבתי על שירה:

לְשִׁיר זֶה כְּמוֹ לְהִיּוֹת	לְשָׁמַע אֶת קוֹל אֱלֹקִים שְׁבִיבִי
לְשִׁיר זֶה כְּמוֹ...	וְלִתֵּת לוֹ לְפָרֵט עַל נִימֵי לִבִּי
לְהִיּוֹת	לְנַגֵּן עַל מִיתְרֵי נַפְשִׁי, נִשְׁמָתִי
לְחוּשׁ אֶת זְרִימַת הַחַיִּים	וְלִדְעַת לְהַקְשִׁיב וּלְהִבִּין הַנִּגּוֹן
לְהַרְגִישׁ אֶת הַנְּצַח שְׁבִיבוֹ	לְהַפְכוֹ לְאוֹתִיּוֹת, מְלִים, מְשֻׁפְּטִים
לְהִבִּיט אֶל הַיְּפִי שְׁבִיבוֹ	שִׁירָה

קיבוץ כפר עציון, ד"נ צפון יהודה 90912 | (ע"ר) 580082915 | אתר: www.makor-c.org

טל. 02-9934810 | פקס. 02-9934812 | דוא"ל: makor.c@gmail.com